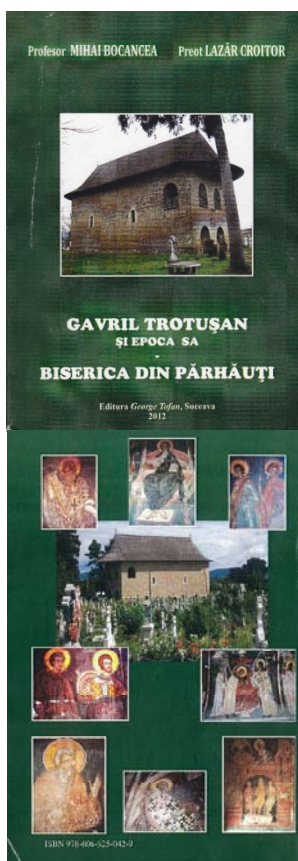

Vasile George Puiu
Prezentarea cărții „Gavril Troțușan și epoca sa. Biserica din Părhăuți”
Autori: Mihai BOCANCEA, Lazăr CROITOR

Între marii boieri ai Moldovei, care au îndeplinit un șir lung de ani înalte dregătorii și au făcut parte din sfatul domnesc (aproape 40 de ani), Gavril Troțușan ocupă un loc important. Să ne punem întrebarea: câți dintre noi au știut despre acest lucru? Nu cred că sunt mulți. Personal, spre marea mea rușine, am aflat pentru prima oară din cartea prof. Mihai Bocancea și a preotului Lazăr Croitor „Gavril Troțușan și epoca sa. Biserica din Părhăuți”.

Biserica din satul Părhăuți - Suceava, zidită în 1522, din piatră, monument istoric - arhitectural și de artă, ctitoria lui Gavril Troțușan, mare boier și mare dregător în Sfatul Domnesc al Moldovei, aniversează în 2012, 490 de ani de existență.

Cu această ocazie autorii prezintă unele aspecte referitoare la vremurile când a fost zidită biserica, la personalitatea atât de controversată a lui Gavril Troțușan și, în primul rând, la biserică, locaș de închinare și necropolă, de asemenea, viața religioasă desfășurată aici de-a lungul timpului, de la ctitorirea ei până în zilele noastre.

Gavril Troțușan, mare boier, stăpân a mai multor sate în zona Sucevei, a îndeplinit înalte slujbe în Sfatul Domnesc al Moldovei aproape 40 de ani, în prima jumătate a secolului al XVI-lea. A avut curtea boierească la Părhăuți.

Perioada amintită a fost tulbure, turcii stăpâneau Moldova, tătarii atacau deseori aceste ținuturi, s-au purtat lupte cu Țara Românească și cu polonii. În țară, partidele boierești erau în conflict, între ele și chiar cu domnul. În aceste vremuri, Gavril Troțușan s-a menținut între mai marii țării, sub mai multe domnii începând cu Ștefan cel Mare până în 1541, când voievodul Petru Rareș I-a pedepsit cu moartea prin tăierea capului. Dacă în trecut Gavril Troțușan a fost prezentat doar ca un iubitor de averi și bogății și ca un trădător de țară, în prezent, în urma unor studii aprofundate a unor documente din arhivele naționale și din străinătate, mai mulți istorici înclină să demonstreze că acest mare boier, care într-adevăr era foarte bogat, la fel ca toți marii dregători, a fost un bun creștin, a fost primul dregător din Moldova care a zidit mai multe chilii, un zid de apărare și o fântână la Mănăstirea Pantocrator de la Muntele Athos. A dăruit Mănăstirii Voroneț un foarte valoros epitaf. De asemenea, a făcut danii și altor mănăstiri. Dar cea mai valoroasă dovadă a credinței sale a fost zidirea monumentalei biserici de la Părhăuți, în 1522, în vremea lui Ștefan Vodă.

A fost un boier cult, cunoscător de carte și al picturii renascentiste. Se presupune că tatăl său ar fi fost înrudit prin mama lui Ștefan cel Mare cu familia domnitoare din Moldova.

Se crede că a fost și un bun patriot, a fost nemulțumit că Ștefan Lăcustă a cedat părți din Moldova turcilor. Apoi l-a sfătuit pe domnul Petru Rareș, în 1538, să renunțe la luptele cu turcii, pentru că avea dușmani din toate părțile și nu-i va răzbi. Domnul nu a ascultat și Moldova cu Cetatea Sucevei au fost ocupate și jefuite cumplit. În aceste condiții grele, Mișu Hatmanul și Gavril Troțușan au dus tratative cu turcii, dar nu cu umilință sau ca supuși. De aceea turcii i-au numit „răi din fire”.

Revenind la putere în Moldova Petru Rareș a decapitat mai mulți boieri între care și Gavril Troțușan, nu pentru faptele lui rele, ci mai ales că, fiind înrudit cu familia domnitoare, putea să influențeze viața politică și în felul acesta Petru Rareș și-a asigurat liniștea.

Pentru a prezenta viața politică a Moldovei în prima jumătate a secolului al XVI^{-lea}, personalitatea marelui boier Gavril Troțușan și existența bisericii de piatră din Părhăuți, de-a lungul timpului, autorii au studiat multe documente, cărți, reviste la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași, Biblioteca Județeană „I.G. Sbiera”, Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare”, Biblioteca Muzeului Național al Bucovinei, Fondul Documentar al Casei Memoriale „Simion Florea Marian”, Biblioteca Seminarului Teologic „Dosoftei”, toate din Suceava. De asemenea, au studiat unele documente de la Arhivele Statului, Filiala Suceava, precum și cele existente în Arhiva Parohiei Părhăuți. Autorii recunosc că „...informațiile aflate din izvoarele istorice consultate au fost adunate în această modestă lucrare, care oricând poate fi îmbunătățită prin studierea de noi documente, pe care noi nu le-am găsit”.

Autorii cărții menționează că Gavril Troțușan era printre pușinii cunoscători de carte ai acelor timpuri și în primul rând al limbii slave, iar istoricul rus Porfirie Uspenski nota în 1877 „nici un popor nu a făcut atâta bine pentru Athos, cât au făcut românii”. Ajutoarele pentru Sfântul Munte încep în secolul al XIV-lea și continuă până la Alexandru Ioan Cuza. „Mănăstirea Pantocrator” de pe muntele Athos din Grecia a fost întemeiată în anul 1357 și are hramul „Schimbarea la Față a Mântuitorului”. Când a fost prezentată Mănăstirea Pantocrator, între altele se menționa „zidul de apărare din afară fiind dărâmat în mai multe părți din cauza vechimii, l-a reînnoit marele logofăt Barbu și Gavril (Troțușan, n.n.) din Țara Românească (corect din Țara Moldovei, n.n.), sftnici cinstiți și evlavioși în cele divine”. Într-o altă scriere se arată că Gavril Troțușan a zidit chiliile mănăstirii, cum reiese din inscripția păstrată pe o placă de marmură în mijlocul arcadelor din fața katolikonului, deasupra unei fântâni, placă ce a fost reîntrebuințată într-o clădire nouă, în care inscripție se vorbește de „...cheltuiala și truda pentru fântâna aceasta și chiliile acestea a preacinstului boier Gavril Troțușan...”.

Cartea „Gavril Troțușan și epoca sa. Biserica din Părhăuți” a autorilor M. Bocancea și L. Croitor reprezintă una dintre petricelele, care urmează să contribuie la reconstruirea zidului Istoriei Neamului.